Universitatea din Piteşti
Ştefan GĂITĂNARU

PREDICATUL VERBAL PRIMAR ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Résumé : *Dans la tradition de la grammaire roumaine la dissociation du prédicat nominal dans ses deux parties composantes n'a pas été suivie par une spécification claire des deux fonctions. La description sémantique des verbes copulatifs a mis en évidence leur participation à une structure primaire; c'est pour cette raison qu'on a dû établir un nouveau type de prédicat : le prédicat verbal primaire.*

Mots-clés*: prédicat nominal, verbes copulatifs, prédicat verbal primaire*

1. Descrierea predicatului în limba română menţine mai multe aspecte în dispută: (ne)implicarea lui în relaţia de interdependenţă; disocierea monofuncţională a unor tipuri de predicate (nominal, verbal compus); (ne)predicativitatea unor moduri nepersonale (infinitivul şi gerunziul).

2. Dintre acestea, disocierea predicatului nominal este de o importanţă teoretică majoră. Ea succedă mult controversatei probleme a stabilirii unui context diagnostic care să permită delimitarea inventarului verbelor copulative şi constă în esenţă în descrierea semantică a acestora şi în identificarea mărcilor predicativităţii, în funcţie de care să se decidă funcţionalitatea lor sintactică.

3. Gruparea verbelor copulative cu numele şi pseudonumele predicativ în structura predicatului nominal a fost motivată semantic de gramaticile tradiţionale. Conform acestora, verbele copulative "au conţinut semantic mai slab şi de aceea nu pot forma predicatul decât împreună cu un nume predicativ" (*Gramatica, II*, 1966, p. 100).

Această implicare a sensului în instituirea predicativităţii a fost pusă sub semnul întrebării: "Acest criteriu este greu de mânuit. Este destul de greu, dacă nu imposibil de stabilit la ce limită lărgirea sensului unui verb duce la disoluţia sensului şi la transformarea verbului predicativ într-unul copulativ" (Neagoe, 1969, p. 101).

În realitate, deosebirea semantică dintre verbele copulative şi celelalte se poate face. Astfel, sememeul unui substantiv este alcătuit din mai multe seme sau mărci semantice (*bărbat = +animat, +animal, +uman, +adult, + masculin*). Verbul *a fi* are rolul de a atribui sememului substantival fie mărcile care-l compun (*Bărbatul este adult*), fie altele care-l caracterizează sau îl identifică în circumstanţe determinate: *Bărbatul este capabil; Bărbatul este putere*...

Celelalte verbe copulative, aşa-zise auxiliare lexico-semantice (*a deveni, a rămâne, a părea...*) nu posedă ele însele mărci semantice în plus faţă de *a fi*, ci sunt variante aspectuale ale acestuia (*a deveni = nu este + va fi; a rămîne = a fost + este; a părea = este/nu este*...).

Prin urmare, aceste verbe nu vehiculează ele însele mărci semantice; distribuie însuşiri prin calificare (*Copilul este harnic*) sau identifică, echivalează, comple de însuşiri (*Hărnicia înseamnă muncă*) (cf. Găitănaru, 2002, p. 95). În aceasta rezidă, de fapt, caracterul lor copulativ.

În sfera celorlalte verbe, sensul are altă structură. Un verb, de emplu, *citeşte*, este dinamizarea unei însuşiri (aptitudinea de a citi), el neputând fi ataşat unui substantiv decât dacă numele posedă însuşirea respectivă. De aceea el se supune restricţiei selective a numelui (ne este posibil *Scaunul citeşte*).

BDD-A5328 © 2005 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:00 UTC)

Din această perspectivă se poate afirma, de asemenea, că verbele copulative sunt verbe universale, ce nu se supun restricțiilor selective: *Scaunul/Copilul/Piatra este...; *Scaunul/ Copilul/ *Piatra citeşte...*

Este adevărat că nu pot exista enunțuri calificative sau de identificare de tipul *Piatra este om* sau *Piatra este inteligentă*, dar asta din cauza incompatibilității semantice dintre elementele puse în relație, incompatibilitate care, de altfel, implică forma negativă a verbului: *Piatra nu este om; Piatra nu este inteligentă*. Aşadar, există o delimitare clară a verbelor copulative, primare, de cele aşa-zise predicative, secunde sub aspectul conținutului lor semantic.

Se pune întrebarea dacă o astfel de delimitare este în măsură să decidă anularea caracterului predicativ al uneia dintre cele două grupe de verbe.

Predicativitatea nu rezidă însă numai în raportul dintre nume şi însuşire, fie în varianta ei statică (calificarea sau identificarea prin verbul copulativ), fie prin dinamizarea prin verbele aşa-zis predicative.

Există anumite mărci obligatorii pe care trebuie să le îndeplinească verbul pentru a fi predicat:

- obiectul despre care se face referirea prin predicație este situat în timp (verbul exprimă opozițiile de timp);
- subiectul care referă este, de regulă, o persoană (verbul poate exprima opozițiile de persoană);
- modalitatea în care se face referirea ține de raportul dintre acțiune şi realitate (posibilă, reală, ireală...).

Deci predicația presupune un verb la un mod caracterizat prin opozițiile de persoană şi de timp. Aceste mărci nu sunt strict formale, ele exprimă structura semantică a predicației şi pot caracteriza deopotrivă verbele primare, copulative, cât şi pe cele secunde, aşa-zis predicative. Acest lucru a fost subliniat deseori: "Predicatul este purtătorul indicilor de predicație, purtător care în română şi în majoritatea limbilor este verbul (la mod personal). Cum aceştia, indicii de predicație, sunt aceiaşi la toate verbele şi au aceeşi semnificație, predicatul, în esența lui gramaticală, unica proprie lui, este funcția pe care orice verb o poate îndeplini" (Neamțu, 1986, p. 68).

4. Unele studii de gramatică au avut intuiția acestui lucru şi au invocat argumente prin care să-l instituie. Astfel, s-a arătat: "poziția nume predicativ reprezintă un component într-o structură primară" (Guțu Romalo, 1973, p. 135). Verbele copulative au fost descrise ca verbe cu adjunct verbal primar: "verbul *a fi* nu se caracterizează în cadrul sistemului verbal prin nepredicativitate sau calități relaționale, ci el este (la un mod personal) la fel de predicativ şi de nerelațional ("necopulativ") ca toate celelalte verbe, încadrându-l apriori într-o clasă a verbelor cu adjunct verbal primar" (Neamțu, 1986, p. 94).

În absența analizei semantice s-a tras concluzia că "această clasă nu poate fi delimitată printr-un singur procedeu, indiferent dacă acesta este semantic, sintagmatic sau transformațional" (*Ibidem*, p. 107-108).

Se apelează totuşi la un criteriu, anume la unul sintagmatic-transformațional şi se elaborează pe baza lui următoarea definiție: "verbe intranzitive care condiționează o subordonare internominativală într-o structură primară" (*Ibidem*, p. 108).

Dintre cele două diferențe specifice (*subordonarea internominativală* şi *structură primară*) rămâne valabilă numai ultima, cealaltă fiind invalidată de enunțuri de tipul *El este altfel; Plăcerea este de a citi; Mâna i-a rămas tremurând.*

5. Deşi au individualizat în diferite feluri verbele copulative, primare, în ideea predicativității lor, studiile de sintaxă nu au finalizat demonstrația. Ele au fost asemănate cu

BDD-A5328 © 2005 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:00 UTC)

toate celelalte verbe în ceea ce priveşte angajarea mărcilor predicativităţii; sunt însă diferite de ele prin felul în care se implică în structura semantică a enunţului. S-ar putea deduce de aici că sub aspectul funcţionalităţii sintactice s-ar putea integra fără probleme în structura predicatului verbal, aşa încât nici delimitarea lor într-un inventar strict n-ar mai fi necesară. În realitate, numele şi pseudonumele predicativ trebuie descrise ca o funcţie aparte. Ea a fost inclusă în studiile transformaţionaliste în sfera atributivului alături de aşa-zisul element predicativ suplimentar (Pană Dindelegan, 1999, p. 73) sau ca atribut indirect (Găităraru, 2005).

În aceste condiţii este clar că parcurgerea listei verbelor copulative este obligatorie în cunoaşterea gramaticală. De aici şi necesitatea individualizării funcţiei pe care o reprezintă în structura predicatului verbal, în conformitate cu mecanismul lor semantic.

Predicatul pe care-l exprimă trebuie numit predicat verbal primar.

În felul acesta, în locul unei unităţi gramaticale destructurate, sunt specificate în mod clar cele două elemente în care s-a făcut disocierea, în conformitate cu trăsăturile definitorii ale fiecăreia dintre ele.

Bibliografie :

GĂITĂNARU, 2002 – Şt. Găităraru, *Verbele copulative şi structurile lor*, în *Studii şi articole de gramatică*, Piteşti, Editura Universităţii;

GĂITĂNARU, 2005 – Şt. Găităraru, *Varietăţile atributului în limba română,* în *Actele Catedrei de Limba română*, Bucureşti,Editura Universităţii;

Gramatica, II, 1966 – Al Graur, M. Avram, L. Vasiliu (coordonatori) *Gramatica limbii române, II*, Bucureşti, Editura Academiei;

GUŢU ROMALO, 1973 – V. Guţu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme şi interpretări*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică;

NEAGOE, 1969 – El. Neagoe, *Observaţii asupra definiţiei verbului copulativ*, în *CL*, nr.1;

NEAMŢU, 1986 – G.G. Neamţu, *Predicatul în limba română*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică;

PANĂ DINDELEGAN, 1999 – G. Pană Dindelegan, *Sintaxa grupului verbal*, Braşov, Editura Aula.

BDD-A5328 © 2005 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:00 UTC)